



Υπηρεσία Τύπου και  
Πληροφόρησης

Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης  
**ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ ΤΥΠΟΥ αριθ. 70/18**

Λουξεμβούργο, 29 Μαΐου 2018

Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα στις υποθέσεις C-569/16, Stadt Wuppertal  
κατά Maria Elisabeth Bauer, και  
C-570/16, Volker Willmeroth als Inhaber der TWI Technische Wartung und  
Instandsetzung Volker Willmeroth e. K. κατά Martina Broßonn

**Ο γενικός εισαγγελέας Υ. Βοτ προτείνει στο Δικαστήριο να κρίνει ότι το δίκαιο της Ένωσης αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση η οποία εμποδίζει τους κληρονόμους θανόντος εργαζομένου να αξιώσουν χρηματική αποζημίωση για μη ληφθείσα άδεια**

*Οι κληρονόμοι μπορούν να επικαλεστούν το δίκαιο της Ένωσης τόσο έναντι εργοδότη που ανήκει στον δημόσιο τομέα όσο και έναντι εργοδότη που ανήκει στον ιδιωτικό τομέα*

Η Maria Elisabeth Bauer και η Martina Broßonn ζήτησαν από τους πρώην εργοδότες των θανόντων συζύγων τους, ήτοι, αντιστοίχως, από τον Stadt Wuppertal (Δήμο του Βούπερταλ, Γερμανία) και τον Volker Willmeroth (ως ιδιοκτήτη της επιχείρησης TWI Technische Wartung und Instandsetzung Volker Willmeroth) να τους καταβάλουν χρηματική αποζημίωση για ετήσια άδεια μετ' αποδοχών που οι σύζυγοί τους δεν είχαν λάβει πριν από τον θάνατό τους. Κατόπιν της άρνησης των εργοδοτών να τους καταβάλουν τέτοια αποζημίωση, η M. E. Bauer και η M. Broßonn προσέφυγαν ενώπιον των γερμανικών δικαστηρίων εργατικών διαφορών.

Στο πλαίσιο αυτό, το Bundesarbeitsgericht (Ομοσπονδιακό Δικαστήριο Εργατικών Διαφορών, Γερμανία) ζητεί από το Δικαστήριο να ερμηνεύσει την οδηγία για τον χρόνο εργασίας<sup>1</sup> και τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (και ειδικότερα το άρθρο του 31, παράγραφος 2), τα οποία κατοχυρώνουν το δικαίωμα κάθε εργαζομένου σε ετήσια άδεια μετ' αποδοχών. Κατά την οδηγία, η άδεια αυτή πρέπει να είναι διάρκειας τουλάχιστον τεσσάρων εβδομάδων.

Το Bundesarbeitsgericht υπενθυμίζει ότι το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει, στην απόφαση Bollacke<sup>2</sup>, ότι η εν λόγω οδηγία αντιτίθεται σε εθνική νομοθεσία ή πρακτική η οποία προβλέπει ότι το δικαίωμα ετήσιας άδειας μετ' αποδοχών αποσβέννυται, χωρίς να γεννάται δικαίωμα χρηματικής αποζημίωσης για μη ληφθείσα άδεια, όταν η σχέση εργασίας λύεται λόγω του θανάτου του εργαζομένου.

Ωστόσο, διερωτάται αν ισχύει το ίδιο όταν το εθνικό δίκαιο δεν επιτρέπει να καταστεί μια τέτοια χρηματική αποζημίωση μέρος της κληρονομιαίας περιουσίας. Κατά το γερμανικό δίκαιο, όπως αυτό ερμηνεύεται από το Bundesarbeitsgericht, το δικαίωμα άδειας του θανόντος αποσβέννυται με τον θάνατό του και, κατά συνέπεια, δεν μπορεί να μετατραπεί σε δικαίωμα αποζημίωσης ούτε να αποτελέσει μέρος της κληρονομιαίας περιουσίας. Κατά το Bundesarbeitsgericht, οι επίμαχες διατάξεις του γερμανικού δικαίου δεν επιδέχονται άλλη ερμηνεία. Στην περίπτωση που κριθεί ότι το δίκαιο της Ένωσης αντιτίθεται σε μια τέτοια εθνική ρύθμιση, το Bundesarbeitsgericht ζητεί επιπλέον να διευκρινιστεί αν ο κληρονόμος μπορεί να επικαλεστεί απευθείας το δίκαιο της Ένωσης, και ειδικά σε διαφορά όπου ο αντίδικός του είναι εργοδότης που ανήκει στον ιδιωτικό τομέα, όπως ο V. Willmeroth.

Στις σημερινές προτάσεις του, ο γενικός εισαγγελέας Yves Bot συνάγει ότι δεν υφίσταται κανένας λόγος να τεθεί υπό αμφισβήτηση η λύση την οποία το Δικαστήριο υιοθέτησε στην απόφαση Bollacke. Σημειώνει ειδικά ότι το Δικαστήριο όντως έλαβε υπόψη στην εν λόγω απόφαση την πτυχή κληρονομικού δικαίου που έχει η λύση στην οποία κατέληξε.

<sup>1</sup> Οδηγία 2003/88/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4ης Νοεμβρίου 2003, σχετικά με ορισμένα στοιχεία της οργάνωσης του χρόνου εργασίας (ΕΕ 2003, L 299, σ. 9).

<sup>2</sup> Απόφαση του Δικαστηρίου της 12ης Ιουνίου 2014, Bollacke (C-118/13, βλ. ΑΤ [αριθ. 83/14](#)).

Συνεπώς, προτείνει να επιβεβαιωθεί ότι η οδηγία αντιτίθεται σε εθνική νομοθεσία ή πρακτική, όπως η επίμαχη στις κύριες δίκες, η οποία προβλέπει ότι, όταν η σχέση εργασίας λύεται λόγω του θανάτου του εργαζομένου, το δικαίωμα ετήσιας άδειας μετ' αποδοχών αποσβέννυται, χωρίς να γεννάται δικαίωμα χρηματικής αποζημίωσης για τη μη ληφθείσα ετήσια άδεια μετ' αποδοχών, και η οποία επομένως καθιστά αδύνατη την καταβολή τέτοιας αποζημίωσης στους κληρονόμους του θανόντος.

Όσον αφορά τις συνέπειες που το Bundesarbeitsgericht πρέπει να συναγάγει από αυτή τη διαπίστωση της ασυμβατότητας του γερμανικού δικαίου με την οδηγία, ο γενικός εισαγγελέας υπενθυμίζει ότι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, η υποχρέωση του εθνικού δικαστή να ερμηνεύει το εθνικό δίκαιο κατά τρόπο σύμφωνο με το δίκαιο της Ένωσης δεν επιβάλλει ερμηνεία αντίθετη προς τις διατάξεις του εθνικού δικαίου. Ωστόσο, απλώς και μόνον το γεγονός ότι εθνικό δικαστήριο παγίως ερμηνεύει διάταξη του εθνικού δικαίου κατά τρόπο που δεν είναι συμβατός με το δίκαιο της Ένωσης δεν εμποδίζει τη δυνατότητα σύμφωνης ερμηνείας.

Για την περίπτωση που το Bundesarbeitsgericht εξακολουθήσει να θεωρεί ότι αδυνατεί να προβεί σε ερμηνεία σύμφωνη με το δίκαιο της Ένωσης, ο γενικός εισαγγελέας διακρίνει μεταξύ δύο καταστάσεων.

Η M. E. Bauer, λόγω του ότι ο σύζυγός της απασχολούνταν από νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, ήτοι τον Stadt Wuppertal, δύναται χωρίς δυσκολία να επικαλεστεί κατά του νομικού αυτού προσώπου το δικαίωμά της να της καταβληθεί χρηματική αποζημίωση για μη ληφθείσα ετήσια άδεια μετ' αποδοχών, το οποίο της παρέχεται απευθείας από την οδηγία. Το Bundesarbeitsgericht θα πρέπει τότε να αφήσει ανεφάρμοστη κάθε αντίθετη διάταξη του εθνικού δικαίου.

Η περίπτωση της M. Broßonn είναι αντιθέτως πιο περίπλοκη, καθόσον ο σύζυγός της απασχολούνταν από νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου. Συγκεκριμένα, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, μια οδηγία δεν μπορεί από μόνη της να δημιουργήσει υποχρεώσεις ενός ιδιώτη και, επομένως, αυτή καθ' εαυτή δεν μπορεί να τύχει επίκλησης κατά ιδιώτη ενώπιον εθνικού δικαστηρίου.

Ωστόσο, κατά τον γενικό εισαγγελέα, το δικαίωμα ετήσιας άδειας μετ' αποδοχών, όπως κατοχυρώνεται πλέον στο άρθρο 31, παράγραφος 2, του Χάρτη, δεν αποτελεί μόνον ιδιαίτερης σημασίας αρχή του κοινωνικού δικαίου της Ένωσης, αλλά επίσης πρέπει να χαρακτηριστεί ως αυτοτελής θεμελιώδης κοινωνικό δικαίωμα.

Ο γενικός εισαγγελέας εκτιμά ότι το εν λόγω άρθρο του Χάρτη πληροί τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για να είναι δυνατή η απευθείας επίκλησή του στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ ιδιωτών προκειμένου να αποκλειστεί η εφαρμογή εθνικών διατάξεων που έχουν ως αποτέλεσμα να στερείται ο εργαζόμενος του δικαιώματός του για ετήσια περίοδο αμειβόμενων διακοπών. Πράγματι, το άρθρο αυτό έχει επιτακτικό χαρακτήρα και αυτάρκεια υπό την έννοια ότι δεν απαιτεί την έκδοση συμπληρωματικής πράξης προκειμένου να έχει απευθείας αποτελέσματα έναντι των ιδιωτών.

Επιπλέον, κατά τον γενικό εισαγγελέα, από τις επεξηγήσεις σχετικά με τον Χάρτη (οι οποίες παραπέμπουν στην οδηγία) προκύπτει ότι το άρθρο 31, παράγραφος 2, του Χάρτη διασφαλίζει σε κάθε εργαζόμενο ετήσια περίοδο αμειβόμενων διακοπών *ελάχιστης διάρκειας τεσσάρων εβδομάδων*.

Επίσης αυτή η αλληλουχία κανόνων είναι λόγος για τον οποίο πρέπει να θεωρηθεί ότι προστατεύεται με το άρθρο 31, παράγραφος 2, του Χάρτη το δικαίωμα χρηματικής αποζημίωσης το οποίο πρέπει να έχει κάθε εργαζόμενος ο οποίος, για λόγους ανεξάρτητους από τη βούλησή του, δεν μπόρεσε να ασκήσει πριν από τη λύση της σχέσης εργασίας το δικαίωμά του για ετήσια άδεια μετ' αποδοχών, όπως αυτό απορρέει από την οδηγία και έχει αναγνωρισθεί και διευκρινισθεί από το Δικαστήριο.

**ΥΠΟΜΝΗΣΗ:** Οι προτάσεις του γενικού εισαγγελέα δεν δεσμεύουν το Δικαστήριο. Έργο του γενικού εισαγγελέα είναι να προτείνει στο Δικαστήριο, με πλήρη ανεξαρτησία, νομική λύση για την υπόθεση που του έχει ανατεθεί. Η υπόθεση τελεί υπό διάσκεψη στο Δικαστήριο. Η απόφαση θα εκδοθεί αργότερα.

**ΥΠΟΜΝΗΣΗ:** Η προδικαστική παραπομπή παρέχει στα δικαστήρια των κρατών μελών τη δυνατότητα, στο πλαίσιο της ένδικης διαφοράς της οποίας έχουν επιληφθεί, να υποβάλουν στο Δικαστήριο ερώτημα σχετικό με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ή με το κύρος πράξεως οργάνου της Ένωσης. Το Δικαστήριο δεν αποφαινεται επί της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου. Στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να επιλύσει τη διαφορά σύμφωνα με την απόφαση του Δικαστηρίου. Η απόφαση αυτή δεσμεύει, κατά τον ίδιο τρόπο, τα άλλα εθνικά δικαστήρια που επιλαμβάνονται παρόμοιου προβλήματος.

---

*Ανεπίσημο έγγραφο προοριζόμενο για τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, το οποίο δεν δεσμεύει το Δικαστήριο.*

Το [πλήρες κείμενο](#) των προτάσεων δημοσιεύεται στην ιστοσελίδα CURIA κατά την ημερομηνία ανατύξεώς τους

Επικοινωνία: Estella Cigna-Αγγελίδη ☎ (+352) 4303 2582